

*Н.М. БУНЯК, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
І.М. ДАНИЛКО, аспірант**

Ціноутворення на продукцію насінництва зернових колосових культур

Мета статті - виокремити основні відмінності та особливості формування ціни на насіння зернових колосових культур.

Методика дослідження. Методи: статистико-економічний, порівняльного аналізу, розрахунковий.

Результати дослідження. Висвітлено особливості системи ціноутворення продукції насінництва зернових колосових в Україні. Показано взаємозв'язок росту ціни товарного зерна та ціни на насіння різних категорій, обґрунтовано нерівномірне зростання цін на різні категорії насіння. Проведено розрахунок мінімальної ціни насіння для господарюючих суб'єктів, що мають власні потужності для його виробництва, та у разі, якщо у процесі виробництва використовуються послуги насіннєвих заводів. Доведено, що виробники з власними потужностями мають 10% цінову конкурентну перевагу. Причинами різкого зменшення кількості суб'єктів насінництва стали постійні законодавчі зміни в галузі, реформатування органів, що проводять сертифікацію насіння, низька прибутковість насіннєвого бізнесу.

Елементи наукової новизни. Визначено реальну та потенційну місткість ринку насіння озимих зернових культур. Розкрито причини низької забезпеченості потреби у насінні через ринок та негативні наслідки як для господарюючих суб'єктів, що використовують насіння власного виробництва, так і для наукових установ, власників сортів.

Практична значущість. Обґрунтовано основні відмінності та специфіку формування ціни на насіння зернових колосових культур, що дало можливість сформуванню основні позиції ціноутворення на специфічний виробничий ресурс - насіння зернових колосових. Це забезпечить підвищення економічної ефективності насінництва та конкурентного статусу підприємств, що його виробляють. Табл.: 4. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: ринок, місткість ринку, ціна, ціноутворення, попит, пропозиція, конкуренція, сорт, насіння.

Буняк Наталія Миколаївна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, директор, Носівська селекційно-дослідна станція Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН (с. Дослідне, Носівський р-н, Чернігівська обл., вул. Миру, 1)

E-mail: bunyak_nm@ukr.net

Данилко Ірина Миколаївна - аспірант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: bunyak_nm@ukr.net

Постановка проблеми. Ефективність ведення будь-якого бізнесу передусім характеризується рівнем ціни одиниці виробленої продукції. Насіння взагалі та зернових колосових культур зокрема - специфічний товар, що належить до матеріальних ресурсів виробництва і має специфічні підходи у формуванні ціни, яка залежить від категорії насіння (добазаве, базове, сертифіковане), визначається терміном перебування сорту в Реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, обсягами поширення сорту на ринку, періодом попиту серед споживачів протягом виробничого циклу, наявністю

на ринку товарів – аналогів, можливістю товаровиробника використати насіння власного виробництва тощо. Господарючі суб'єкти, в основі бізнесової діяльності яких лежить виробництво насіння, постійно розв'язують проблеми оптимізації обсягів виробництва, розширення номенклатури товарів (кількість сортів, категорій) та ціни реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню економічних категорій ціни та ціноутворення, як важливої складової аграрної економіки, присвячені роботи багатьох вітчизняних науковців. У дослідженнях Шпичака О.М., Боднар О.В., Шпичака О.О. розкрито особливості функціонування механізму ціноутворення у період централізованого планового регулювання

* * Науковий керівник - О.М. Шпичак, доктор економічних наук, професор, академік НААН.
© Н.М. Буняк, І.М. Данилко, 2018

цін у перехідний до ринкової економіки період та безпосередньо в ринкових умовах. Особливу увагу приділено питанню оптимального поєднання ринкових важелів ціноутворення з елементами державного регулювання [13]. Основні положення ринку насіння сортів висвітлено в працях О.В. Захарчука [3]. Дослідженнями економічних аспектів насінництва займалися вчені економісти-аграрники - С.С. Бакай, О.М. Карамушка [1, 5].

Організаційні та науково-методологічні основи ведення насінництва у цілому, а також зернових колосових зокрема, упродовж останніх десяти років знайшли відображення у наукових публікаціях учених у галузі насінництва: С.П. Васильківського [10], М.М. Гаврилюка [2], В.П. Кавунця [4], М.М. Макрушина [9] та ін.

Мета статті - виокремити основні відмінності та специфіку формування ціни на насіння зернових колосових культур. Сформулювати основні позиції ціноутворення на специфічний виробничий ресурс - насіння зернових колосових.

Виклад основних результатів дослідження. Основні матеріальні ресурси для виробництва зерна - це паливно-мастильні матеріали, мінеральні добрива, засоби захисту рослин, насіння тощо. Серед вказаних виключно покупними для товаровиробників є паливно-мастильні матеріали, мінеральні

добрива та засоби захисту рослин, ціни на які встановлюються де-факто в умовах монопольного ринку. Насіння, як один із незамінних ресурсів виробництва рослинницької продукції, може бути вироблено й господарюючим суб'єктом.

За твердженням У. Кьостера, попит на ринку ресурсів виробництва сільськогосподарської продукції залежить від ціни на кінцеву продукцію [6]. Виходячи з даного висновку можна стверджувати, що зростання ціни реалізованого зерна призводить до підвищення попиту на ресурси виробництва, включаючи насіння. Це підтверджується динамікою закупівельних цін на зерно пшениці 3 класу та ціни реалізації насіння (табл. 1). Упродовж 2011-2017 рр. закупівельні ціни на зерно зросли від 179 % у вересні до 217 % у листопаді. Ціна на насіння за цей період часу зросла по еліті на 128 %, по першій репродукції - на 125 %. Сукупні темпи зростання ціни насіння відносно ціни товарного зерна за сім років були меншими майже на 50 %, а протягом перших чотирьох років ціна на насіння у цілому не зростала. Крім того, за аналізований період середня ціна реалізації зерна становила 2740 грн за 1 т, а ціна реалізації 1 т насіння категорії еліта - 4728 грн, першої репродукції - 4071 грн, тобто насіння категорії еліта коштувало дорожче ніж зерно лише на 72 %, першої репродукції - 48%.

1. Динаміка ціни на зерно пшениці 3 класу та насіння пшениці, грн за 1 т

Рік	Закупівельні ціни на зерно пшениці 3 класу в середньому по Україні				Ціна реалізації насіння пшениці станом на 1 вересня		Відношення ціни реалізації насіння до закупівельної ціни зерна 3 класу у вересні, %	
	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	еліта	СН-1	еліта	СН-1
2011	1634	1584	1593	1621	3500	2800	214,2	171,3
2012	1996	2042	2075	2080	3500	2900	175,3	145,2
2013	1562	1618	1704	1767	3500	3000	224,1	192,1
2014	2425	2413	2521	2837	3600	3000	148,4	123,7
2015	3040	3173	3459	3631	5000	4300	164,4	141,4
2016	3958	3985	4234	4258	6000	5500	151,6	138,9
2017	4566	4898	5058	...	8000	7000	175,2	153,3

Джерело: Сформовано авторами на основі статистичних даних та інформації суб'єкта насінництва.

Найприбутковішим виробництво насіння було в 2011 і 2013 рр., коли націнка на насіння еліти становила понад 100%, а першої репродукції - відповідно 71,3 і 92,1%. Зниження попиту на насіння значною мірою

зумовлено відсутністю обігових коштів у товаровиробників, необхідністю проводити мінімізацію витрат при виробництві зернових колосових. Мінімізація загальних витрат виробництва можлива лише за умови незнач-

ного зменшення фізичних обсягів їх використання в розрахунку на одиницю площі виробництва. Відповідно перевищення зі сторони суб'єктів насінництва пропозиції насіння над попитом, що його заявляли виробники товарного зерна, стримувало зростання цін на насіння.

На макроекономічному рівні науковці розглядають ціну як найважливіший стратегічний критерій, що характеризує кон'юнктуру ринку, оскільки, з одного боку, вона впливає на її стан, а з другого, є результатом його розвитку. Проте динаміка руху ціни одиниці насіння не завжди пов'язана зі змінами його якості, а здебільшого залежить від обсягів виробництва й попиту.

Як відомо, на ринку насіння існує взаємозалежність попиту і пропонування від ціни, оскільки вони в свою чергу впливають на рівень ринкових цін та їх динаміку. Підвищення платоспроможного попиту споживачів насіння зумовлює зростання цін, тоді як зростання пропонування приводить до зниження ціни. Потенційна місткість ринку насіння має чітко визначені вагові обсяги, що зумовлюються площами посіву певних культур і сортів та нормою висіву насіння на 1 гектар. Реальна місткість ринку насіння – це фактичний обсяг продажу за певний час. Насіння, як і вся сільськогосподарська продукція, належить до товарів з відносно нееластичним попитом. Проте дія закону попиту виявляється неоднаковою щодо різних сортів та категорій насіння: на це впливає різний ступінь чутливості споживачів до зміни ціни на той чи інший сорт та категорію насіння. Обсяг продажу насіння сортів, що тривалий час перебувають на ринку, практично не реагує на зміну ціни: зниження ціни практично не приводить до збільшення продажу. Висока нееластичність попиту на насіння таких сортів – результат дії декількох чинників, головним з яких є фактор заміщення, можливість самостійно займатися виробництвом насіння. При входженні на ринок нового сорту, його насіння дає можливість, при зростаючих цінах, збільшувати загальні обсяги продажу. В ринковому середовищі насіннєві господарства наділені правом самостійного визначення ціни виробленого ними насіння, що зумовлює виникнення цінової конкуренції між його виробниками. Кожен із них намагається продати вироблений товар, розширити нішу на ринку. Це досягається регулюванням рівня цін.

Формуючи програму виробництва насіння, господарюючий суб'єкт на власний розсуд визначає планові обсяги виробництва насіння по сортах, які фіксує в ліцензійній угоді з власником майнових прав на сорт, не завжди узгоджуючи їх із реальною місткістю ринку – фактично можливим обсягом продажу з урахуванням часового діапазону. Загальна тенденція до зменшення ціни зерна під час збиральної кампанії з поступовим її ростом протягом маркетингового року не характерна для ціни насіння, особливо це стосується озимих зернових. Насіння озимих культур продають дуже обмежений час (серпень-вересень) у період несприятливої цінової кон'юнктури, фактично за мінімальної ціни товарного зерна, що зазвичай буває протягом всього маркетингового року. Обмеженість часового проміжку продажу насіння озимих змушує виробників зменшувати ціну, інколи фактично до її собівартості, часто демпінгуючи на ринку. До такої тактики просування товару на ринок вдаються господарюючі суб'єкти, що тільки освоюють даний вид бізнесу і не мають своїх клієнтів, а вимушені створювати клієнтську базу на ринку, що вже був попередньо розділений. Цю тезу підтверджують дані табл. 2.

Найбільшу кількість насіння високих репродукцій реалізувало Державне підприємство «Дослідне господарство «Еліта», яке споживачі ототожнюють з Миронівським інститутом пшениці імені В.М. Ремесла НААН, оскільки ці установи мають спільне територіальне розміщення та понад 50 років перебувають на ринку насіння миронівських сортів. Дослідні господарства «Правдинське» Сумської та «Івківці» Чернігівської областей відновили статус насіннєвих господарств упродовж останніх двох років у результаті підпорядкування їх Миронівському інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН. Володіючи значним земельним банком, але не маючи власної історії продавця на ринку насіння, вони використовують тактику проникнення на ринок насіння за допомогою цінової конкуренції, зменшення ціни реалізації на 15-20% стосовно лідера з продажу насіння миронівських сортів ДП ДГ «Еліта». Носівська селекційно-дослідна станція, зважаючи на незначні обсяги виробництва насіння пшениці озимої, що зумовлено специфікою номенклатури насіння – поширення сортів озимих (жита, тритикале) власної селекції та значної частки насіння ярих зер-

нових культур, при обмежених земельних ресурсах має найвищу ціну реалізації насіння пшениці озимої. У маркетинговій політиці

станції на першому плані висока якість насіння, яку установа щороку гарантує вже понад 50 років.

2. Обсяги та ціни реалізації насіння пшениці озимої мережею дослідних господарств Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН у 2017 р.

Найменування господарюючих суб'єктів	Базове насіння			Сертифіковане насіння		
	Кількість сортів, насіння яких реалізовували	Обсяг реалізації, т	Ціна реалізації, грн	Кількість сортів, насіння яких реалізовували	Обсяг реалізації, т	Ціна реалізації, грн
ДП ДГ «Еліта»	8	504	7500	0	0	0
Носівська СДС	6	78	8000	5	103	7000
ДП ДГ «Правдинське»	2	50	6000	2	350	5500
ДП ДГ «Івківці»	1	150	6500	0	0	0

Джерело: Сформовано авторами за даними господарюючих суб'єктів.

Виробництво насіння має сенс, якщо насіннєве господарство за рахунок отриманого від реалізації насіння прибутку може вести розширене господарювання. В умовах нестабільної ситуації на ринку насіння виникає необхідність обрахунку додаткових витрат та прогнозу рівня цін реалізації.

Для обчислення мінімальної ціни насіння використані методичні підходи до оперативного визначення нормативів витрат виробництва сільськогосподарської продукції, розроблені в Інституті аграрної економіки [14]. Розрахунок проведемо за двох умов: доробка насіння на власних виробничих потужностях Носівської селекційно-дослідної станції Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН та з використанням послуг насіннєвих заводів. У розрахунок вартості насіння як сировини було включено зерно товарної пшениці 3 класу за ціною у вересні. Калькуляція вартості доробки 1 т насіння на власних потужностях становила 525 грн, вартість послуг насіннєвих заводів коливається в межах 650-900 грн, у розрахунках було взято величину затрат 750 грн. При доробці насіння з використанням послуг додатково включають витрати на перевезення сировини до місця доробки. Витрати на сертифікацію насіннєвого матеріалу в обох варіантах однакові та становлять 167 грн у розрахунок на 1 т. З моменту отримання сертифіката, що засвідчує посівні якості насіння, господарюючий суб'єкт автоматично бере на себе зобов'язання сплатити винагороду (рояліті)

власникові сорту за право використання об'єкта інтелектуальної власності, яким є сорт. Розмір рояліті визначається ліцензійним договором та залежить від категорії виробленого насіння, в наших розрахунках він становить по еліті 7 %, першій репродукції - 5 % від ціни реалізації без ПДВ. Оскільки держава не здійснює цінового регулювання на ринку насіння, а бізнес на насінництві має додаткові ризики, то при обрахунку цін закладено дещо вищу норму прибутку, ніж банківський відсоток по депозитах. Відсотки норми прибутку на додатково понесені затрати: по еліті - 50 %, першій репродукції - 30 %. Дані відсотки були взяті з урахуванням неоднакової цінності різних категорій насіння для покупців, сільськогосподарських виробників зернових колосових культур. Ціну розраховано за розробленою методологією, що з економічного погляду допомагає орієнтуватися щодо «межі відступу» при погодженні цін з ринковими партнерами. Розрахунки засвідчують, що виробники з власними виробничими потужностями мають 10 % цінову конкурентну перевагу, яка становить 630 грн по еліті та 530 грн по першій репродукції.

Важливо зазначити, що закон попиту не завжди й неоднаково діє стосовно певних сортів та категорій насіння зернових колосових. Як правило, зниження ціни на насіння сортів, що перебувають значний період на ринку, не призводить до відчутного збільшення попиту на нього.

3. Розрахунок ціни реалізації насіння пшениці озимої у 2017 р., грн за 1 т

Розрахунок	Власні потужності		З використанням послуг	
	Еліта	Перша репр.	Еліта	Друга репр.
Вартість товарної пшениці без ПДВ	3660	3660	3660	3660
Вартість доробки	525	525	750	750
Транспортні послуги при перевезенні до 100 км	-	-	100	100
Затрати на сертифікацію, усього	167	167	167	167
у тому числі: апробація	40	40	40	40
сертифікація	64	64	64	64
етикетки	15	15	15	15
ґрунтовий контроль	48	48	48	48
Роялті	375	234	400	250
Загальні затрати на доробку та сертифікацію насіння	1067	926	1417	1267
Норма прибутку на додатково понесені затрати, %	50	30	50	30
Сума прибутку, грн	533	278	708	380
Ціна без ПДВ	5260	4864	5785	5307
ПДВ 20%	1052	973	1157	1061
Ціна з ПДВ	6312	5837	6942	6368

Джерело: Розрахунки авторів.

Невеликі суми прибутку, що його можуть отримати та переважно одержують виробники з одиниці проданого насіння (278-708 грн), незначний відсоток використання купованого насіння товаровиробниками, звуження місткості ринку, низька прибутковість бізнесу привели до того, що ринок насіння зернових колосових залишили за останні 7 років 393 виробники сертифікованого насіння, на ринку у 2017 р. залишилося 35 % до кількості 2010 р. Суб'єкти насінництва базових категорій виявили більшу стійкість у несприятливих бізнесових умовах, оскільки певна частина є власниками сортів, а державні підприємства системи НААН займаються даним видом бізнесу в силу статутних вимог. З ринку вийшли 76 господарств, що становить 26 % до кількості 2010 р.

В умовах вільного ціноутворення викликають інтерес підходи до формування ціни насіння різних категорій, особливо еліти та першої репродукції. Певна частина покупців, особливо власників невеликих земель користувачів, які щороку купують насіння, хочуть мати насіння нижчих цінових категорій, оскільки куповане насіння дає вищу врожайність, а отже і нижчу собівартість одиниці виробленого зерна, що в підсумку забезпечує вищу прибутковість. Дані табл. 3 засвідчують незначне коливання розрахункових цін категорії еліта та перша репродукція. На практиці зниження ціни реалізації на першу репродукцію на 10-15 % відносно до ціни еліти дає можливість практично повністю реалізувати сертифіковані обсяги.

4. Потенційна та реальна місткість ринку насіння озимих зернових культур в умовах 2017 р., тис. т

Культура	Площа посіву, тис. га	Норма висіву насіння, кг на 1 га	Загальна потреба, тис. т	Сертифіковано насіння для реалізації, тис. т	% потреби, що забезпечується через ринок
Пшениця озима	5900	250	1475,0	73,1	5,0
Жито озиме	147	180	26,5	4,2	15,8
Ячмінь озимий	821	220	180,6	10,3	5,7

Джерело: Розрахунки авторів.

Насіння зернових колосових для більшості українських аграріїв не є покупним ресурсом виробництва. З метою економії коштів вони виробляють даний ресурс у власних господарствах. Наслідком цього є значні розбіжності в обсягах потенційного та реального ринку насіння зернових колосових. Потенційна ємність даного ринку відповідає загальній потребі насіння відповідно до площ посіву певних культур, а фактичний обсяг пропозиції дорівнює кількості сертифікова-

ного насіння. За даними табл. 4 можна зробити висновок, що повноцінним покупним ресурсом насіння виступає лише близько 5% для пшениці озимої та ячменю. На ринку насіння жита озимого присутнє насіння гібридів іноземної селекції – 3,3 тис. т, що в цілому збільшило фактичну ємність ринку до 15,8 %.

Використання насіння власного виробництва, на нашу думку, має щонайменше дві негативні тенденції: для товаровиробників призводить до недобору врожаю, для нау-

кових установ, власників майнових прав на сорти рослин - до недоотримання коштів за використання інтелектуальної власності, неможливості проведення наукових досліджень на сучасному матеріально-технічному рівні в умовах недостатнього бюджетного фінансування. Використання насіння власного виробництва є характерним при застосуванні сортів, здебільшого для зернових колосових. Однак є наукові публікації щодо насіння власного виробництва і при вирощуванні гібридів соняшнику [12].

Висновки. Авторами встановлено взаємозв'язок між ціновою динамікою на ринку товарного зерна пшениці та на ринку насіння пшениці, що важливо для розуміння особливостей формування попиту на насіння певних категорій. Досліджено причини суттєвих розбіжностей між обсягами потенцій-

ного та реального ринку насіння, особливості встановлення цін на сорти, які тривалий час перебувають на ринку, та при входженні на ринок нового сорту. Насінництвом зернових колосових займаються переважно дослідні господарства системи Національної академії аграрних наук України відповідно до статутних вимог з метою поширення сортів селекції наукових установ, до складу яких вони входять. Рівень рентабельності насінництва зернових колосових не є привабливим для господарюючих суб'єктів приватної форми власності з огляду на труднощі сертифікації, а низький рівень забезпечення потреб у насінні через ринок зумовив їх відтік з ринку насіння. Упродовж останніх семи років знижується величина націнки на насіння відносно товарного зерна.

Список бібліографічних посилань

1. Бакай С. С. Економіка насінництва. Київ: Урожай, 1977. 110 с.
2. Гаврилюк М. М. Насінництво й насіннєзнавство польових культур. Київ : Аграрна наука, 2007. 216 с.
3. Захарчук О. В. Теоретико-методологічні та практичні основи функціонування ринку сортів рослин. Київ : Алефа, 2009. 290 с.
4. Кавунець В. П., Кочмарський В. С. Насінництво пшениці озимої. Миронівка, 2011. 284 с.
5. Карамушка О. М. Інноваційний розвиток насіннєвих підприємств зернового підкомплексу. *Агросвіт*. 2012. № 21. С. 44-49.
6. Кьостер, Ульріх. Основи аналізу аграрного ринку / наук. ред. пер. О. Нів'євський. Київ : Видавництво АДЕФ. 2012. 486 с.
7. Литвиненко Я. В. Маркетингова цінова політика. Київ : Персонал, 2008. 244 с.
8. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення. Київ : Центр учбов. літ. 2012. 480 с.
9. Макрушин М. М., Макрушина Є. М. Насінництво. Сімферополь: ВД «Адмірал», 2011. 476 с.
10. Молоцький М. Я., Васильківський С. П., Князюк В. І. Селекція та насінництво польових культур. Біла Церква, 2008. 192 с.
11. Полтавський Ю. А. Ціновий механізм АПК. Харків : ХНАУ, 2005. 154 с.
12. Супрун О. М. Економічна ефективність вирощування соняшнику в умовах Слобожанщини. *Економіка АПК*. 2017. № 11. С. 74-78.
13. Шпичак О. М., Боднар О. В., Шпичак О. О. Теоретико-методологічні та практичні основи ціноутворення. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 546 с.
14. Шпичак О. М. Ціни, витрати, прибутки агропромисловості та інфраструктура продовольчих ринків. Київ : ІАЕ, 2000. 586 с.
15. Шпичак О. М. Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. *Економіка АПК*. 2012. № 8. С. 3-10.

References

1. Bakai, S.S. (1977). *Ekonomika nasinnytstva [Seed production economy]*. Kyiv: Urozhai [In Ukrainian].
2. Havryliuk, M.M. (2007). *Nasinnytstvo y nasinnieznavstvo polovykh kultur [Seed production and seed knowledge of field crops]*. Kyiv: Ahrarna nauka [In Ukrainian].
3. Zakharchuk, O.V. (2009). *Teoretyko-metodolohichni ta praktychni osnovy funktsionuvannia rynku sortiv Roslyn [Theoretical-methodological and practical bases of functioning of the market of plant varieties]*. Kyiv: Alefa [In Ukrainian].
4. Kavunets, V.P., & Kochmarskyi, V.S. (2011). *Nasinnytstvo pshenytsi ozymoi [Seed production of winter wheat]*. Myronivka [In Ukrainian].
5. Karamushka, O.M. (2012). *Innovatsiyni rozvytok nasinnievnykh pidpriemstv zernovoho pid kompleksu [Innovative development of seed enterprises of the grain subcomplex]*. *Ahrosvit*, 21, pp. 44-49 [In Ukrainian].
6. Koster, U. (2012). *Osnovy analizu ahrarnoho rynku [Bases of the agrarian market analysis]*. (O. Nivievskiy, Trans.). Kyiv: Vydavnytstvo ADEF [In Ukrainian].
7. Lytvynenko, Ya.V. (2008). *Marketynhova tsinova polityka [Marketing pricing policy]*. Kyiv: Personal [In Ukrainian].
8. Mazur, O.Ye. (2012). *Rynkove tsinoutvorennia [Market pricing]*. Kyiv: Tsentru uch. lit. [In Ukrainian].
9. Makrushyn, M.M., & Makrushyna Ye.M. (2011). *Nasinnytstvo [Seed production]*. Simferopol: VD "Admiral" [In Ukrainian].
10. Molotskyi, M.Ya., Vasykivskiy, S.P., & Kniazuk, V.I. (2008). *Selektsiia ta nasinnytstvo polovykh kultur [Selection and seed production of field crops]*. Bila Tserkva [In Ukrainian].
11. Poltavskiy, Yu.A. (2005). *Tsinovyi mekhanizm APK [Price mechanism of AIC]*. Kharkiv: KhNAU [In Ukrainian].
12. Suprun, O.M. (2017). *Ekonomichna efektyvnist vyroshchuvannia soniashnyku v umovakh Slobozhanshchyny [Economic efficiency of sunflower growing in conditions of Slobozhanshchyna]*. *Ekonomika APK*, 11, pp. 74-78 [In Ukrainian].
13. Shpychak, O.M., Bodnar, O.V., & Shpychak, O.O. (2017). *Teoretyko-metodolohichni ta praktychni osnovy tsinoutvorennia [Theoretical-methodological and practical basis of pricing]*. Kyiv: TsP "Komprynt" [In Ukrainian].
14. Shpychak, O.M. (2000). *Tsiny, vytraty, prybutky ahrovyrobnytstva ta infrastruktura prodovolchykh rynkiv [Prices, costs, profits of agricultural production and food market infrastructure]*. Kyiv: IAE [In Ukrainian].
15. Shpychak, O.M. (2012). *Teoretyko-metodolohichni aspekty tsinoutvorennia na silskohospodarsku produktsiiu [Theoretical and methodological aspects of pricing for agricultural products]*. *Ekonomika APK*, 8, pp. 3-10 [In Ukrainian].

Buniak N.M., Danylko I.M. Pricing formation for grain cereal seed production

The purpose of the article is to highlight the main differences and specifics in the price formation for grain cereal seed production.

Research methodology. Statistical and economic, comparative analysis, calculation.

Research results. There've been presented the research results of the pricing system for grain cereal grain production in Ukraine. Correlation between growth of the grain price and the seeds price of different categories has been shown, and there's been justified uneven increase in prices for various categories of seeds. There's been carried out calculation of the minimum seeds price for economic entities that have their own production capacities for it, and in case of the usage of seed plants services in their production. The calculations show that manufacturers with own capacities have 10% price competitive advantage. Complexity and constant changes in the legislation in seed production, permanent transformation of seed certification authorities, low profitability of seed business have led to a sharp decrease in the number of seed producers.

Elements of scientific novelty. The real and potential capacity of the seeds market of winter grain crops in 2017 has been determined. There've been indicated reasons of poor supply of seed requirements through the market and negative consequences for economic entities with own production capacities and scientific institutions as the owners of varieties.

Practical significance. According to the research results the main differences and specifics in the price formation for grain cereal seed production have been substantiated, which made it possible to form the main positions of price formation on a specific production resource - grain cereal seeds. This will increase the economic efficiency of seed production and the competitive status of its producers. Tabl.: 4. Refs.: 15.

Keywords: market, market capacity, price, price formation, demand, supply, competition, variety, seeds.

Buniak Nataliia Mykolaivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, director of The V.M. Remeslo Myronivka Institute of Wheat (1, Myru st., Doslidne vill., Nosivka dist., Chernihiv reg.)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Danylko Iryna Mykolaivna - post-graduate student, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Буняк Н.Н., Данилко И.Н. Ценообразование на продукцию семеноводства зерновых колосовых культур

Цель статьи - выделить основные отличия и особенности формирования цены на семена зерновых колосовых культур.

Методика исследования. Методы: статистико-экономический, сравнительного анализа, расчетный.

Результаты исследования. Освещены особенности системы ценообразования продукции семеноводства зерновых колосовых в Украине. Показана взаимосвязь роста цены товарного зерна и цены на семена различных категорий, обоснован неравномерный рост цен на различные категории семян. Произведен расчет минимальной цены семян для хозяйствующих субъектов, имеющих собственные мощности для его производства, и в случае, если в процессе производства используются услуги семенных заводов. Доказано, что производители с собственными мощностями имеют 10% ценовое конкурентное преимущество. Причинами резкого уменьшения количества субъектов семеноводства стали постоянные законодательные изменения в отрасли, реформатирование органов, осуществляющих сертификацию семян, низкая доходность семенного бизнеса.

Элементы научной новизны. Определена реальная и потенциальная емкость рынка семян озимых зерновых культур. Раскрыты причины низкой обеспеченности потребности в семенах через рынок и негативные последствия как для хозяйствующих субъектов, использующих семена собственного производства, так и для научных учреждений, владельцев сортов.

Практическая значимость. Обоснованы основные различия и специфика формирования цены на семена зерновых колосовых культур, что позволило сформировать основные позиции ценообразования на специфический производственный ресурс - семена зерновых колосовых. Это обеспечит повышение экономической эффективности семеноводства и конкурентного статуса производящих его предприятий. Табл.: 4. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: рынок, ёмкость рынка, цена, ценообразование, спрос, предложение, конкуренция, сорт, семена.

Буняк Наталья Николаевна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, директор, Носовская селекционно-опытная станция Мироновского института пшеницы имени В.Н. Ремесла НААН (с. Опытное, Носовский р-н, Черниговская обл., ул. Мира, 1)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Данилко Ирина Николаевна - аспирант, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)

E-mail: buniak_nm@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 10.01.2018 р.

Фахове рецензування: 15.01.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Буняк Н. М., Данилко І. М. Ціноутворення на продукцію насінництва зернових колосових культур. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 23 – 29.

* * *